

## EKONOMICKÁ KRIZE A NÁVRHY ŘEŠENÍ

### CO STÁLO ZA VZNIKEM?

Úvěrová expanze centrální banky v kombinaci s regulacemi, jež nutily firmy přehlížet riziko spojené s poskytováním hypoték, stojí neoddiskutovatelně za dnešními problémy. Vedle toho existuje samozřejmě řada drobnějších vlivů, ovšem bez masového pumpování peněz do ekonomiky FEDem by nikdy problémy nenabýly takového rozměru. (prof. Ing. Josef Šíma, CEVRO Revue 11/2008)

### PŘÍČINY KRIZE

Ekonomické aspekty

- Dlouhodobě nízká inflace - nízká úroveň zhodnocení kapitálu ve světě + obrovský objem volné likvidity:
  - Ochota investorů podstupovat vyšší rizika
  - Poptávka po produktech přinášejících vyšší zhodnocení
  - Zájem akcionářů bank (když se „daří“ konkurenci, musíme jít do stejných rizik jako oni) a tlak na managementy bank

- Dlouhodobě nízká míra úspor v USA a ochota zahraničních investorů financovat spotřebu amerických domácností (deficity běžného účtu)
- Nízké úrokové sazby Fedu (2001 – 2005): snadné dlouhodobé financování krátkými levnými penězi

Finanční aspekty

- Rozvoj „stínového“ (paralelního) bankovního systému (speciální účelové firmy, investiční banky, investiční fondy, hedgeové fondy, monoline pojišťovny) částečně potlačil význam tradičního bankovního zprostředkování (de-intermediation) a přispěl k výraznému nárůstu finanční páky ve finančním i nefinančním sektoru
  - Subprime sektor hypotéčních úvěrů
  - Sekuritizace (model originate-and-distribute): CDO, CDS, atd.
  - Nedostatečný monitoring úvěrového procesu
  - Nová podoba hypoték vytvářela iluzi snadného splácení v budoucnosti:
    - Laxní nebo žádné ověřování úvěruschopnosti žadatele
    - Úvěr na 100% či vyšší úrovni kupní ceny nemovitosti
    - Splátky zpočátku nižší než úroky
    - Nízké zaváděcí úrokové sazby
    - Fixní sazby po několik počátečních let a poté přechod na plovoucí sazby
- (ing. Miroslav Singer, přednáška 29. 10. 2008)

### ODHADY VÝVOJE ČESKÉ EKONOMIKY V ROCE 2009

Ministerstvo financí	3,7 %
Evropská komise	3,6 %
ČNB	2,9 %
OECD	2,5 %
Raiffeisenbank	2,5 %
MMF	pod 2 %
Patria	pesimistický 1 %, neutrální 2%, optimistický 3 %
JPMorgan Chase	1 %
Goldman Sachs	0,8 %

(iDnes.cz, 5.12.2008)

### Patria Finance

#### Česká republika: 3 scénáře

pesimistický scénář	2008	2009	2010
HDP	4,4	1	1,8
nezaměstnanost (konec roku)	5,8	7,4	8,3
inflace (průměr)	6,5	2,1	1,5
vládní deficit (% HDP)	-1,1	-2,2	-3,1
2T repo ČNB (průměr)	3,5	1,9	2,8

neutrální scénář	2008	2009	2010
HDP	4,5	2	3
nezaměstnanost (konec roku)	5,8	7,1	7,6
inflace (průměr)	6,5	2,3	2,4
vládní deficit (% HDP)	-1,1	-1,9	-2,3
2T repo ČNB (průměr)	3,5	2,2	3,1

optimistický scénář	2008	2009	2010
HDP	4,6	3	4,3
nezaměstnanost (konec roku)	5,8	6,9	6,9
inflace (průměr)	6,5	2,4	3,2
vládní deficit (% HDP)	-1,1	-1,5	-1,4
2T repo ČNB (průměr)	3,5	2,4	3,4

## NÁVRHY ŘEŠENÍ

### ČSSD

- Prodloužení podpory v nezaměstnanosti u osob do 50 let ze stávajících 5 na 6 měsíců a zvýšení podpory v prvních 6 měsících na 80% průměrného měsíčního čistého výdělku. *(dočasné opatření od poloviny roku 2009 do konce roku 2011.)*
- Zavedení dávky nemocenského pojištění v prvních třech dnech nemoci ve výši 25% výdělku. *(trvalé opatření)*
- Úpravu stávajícího tempa deregulace nájemného s cílem snížit sociální dopady na nájemníky jejich rozložením do roku 2012.
- Příspěvek na bydlení navýšit o 300 Kč měsíčně. *(dočasně do konce roku 2011)*
- Úpravu systému tzv. zelených karet *(trvalé opatření)*
- Zavedení sazby 30% u daně z příjmů ze superhrubé mzdy (cca 38% z hrubé mzdy) u příjmů přesahujících 1,2 mil. korun ročně. *(trvalé opatření)*
- Snížení nižší sazby DPH z 9 na 6% s cílem zlevnit potraviny, léky, výstavbu bytů a domů, jízdné ve veřejné dopravě a další položky tak, aby byla povzbuzena vyšší spotřeba domácností a také bytová výstavba. *(dočasné opatření do konce roku 2010)*
- Zvýšení daně z příjmů právnických osob na 21%, tedy na sazbu platnou v roce 2008. *(trvalé opatření)*
- Zvýšení základní osobní slevy na dani u daně z příjmů fyzických osob o 3600 Kč na 28 440 Kč ročně. *(dočasné opatření pro daňová období 2010 a 2011)*
- Zvýšení ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti podniku
- Zvýšení přídatku na dítě o 100 Kč ve všech třech věkových kategoriích *(trvalé opatření)*.
- V listopadu 2009 jednorázové vyplacení třináctý důchod ve výši 2400 korun pro starobního a plně invalidního důchodce a 1200 korun pro částečně invalidního důchodce.
- Samostatně ČSSD v příštích dnech představí plán na posílení veřejných investic státu, krajů a obcí a také iniciativy, směřující k podpoře automobilového průmyslu. *(dočasné opatření)*

### VLÁDA / NERV

- výdajovými prioritami jsou investice do vědy, vzdělání, ekologie, do regionální infrastruktury, do dopravní obslužnosti, a to zejména regionální, aby byla zvýšena mobilita pracovních sil. Upřednostňovány mají být projekty s multiplikačním efektem, které budou stimulovat soukromé investory, aby se na takových projektech podílely.
- zrychlení odpisů pro firmy, snížení sociálního pojištění, státní záruky za úvěry pro podnikatele, usnadnění zaměstnávání pracovní síly, která poprvé nastupuje do pracovního procesu.

### HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČR

#### Měnová a finanční oblast:

- nesnižování objemu financování firem
- nezvyšování úrokových sazeb
- kapitálově posílit ČMZRB a využít ji na zajištění zakázkového financování zejm. malých a středních podniků

#### Podpora konkurenceschopnosti:

- navýšení počtu státních zakázek
- podpořit maximální využívání tuzemských energetických zdrojů a surovin
- zamezení nekontrolovatelnému růstu cen a energií
- posílení kapacity a zlepšení přístupu podniků k produktům České exportní banky, a.s. a Exportní garanční a pojišťovací společnosti a.s.
- orientace na oblasti s vysokou přidanou hodnotou, zásadně změnit řízení vědy a výzkumu s orientací na průmyslové inovace s propojením na vysoké školy prohloubení a zpřístupnění proexportně orientovaných služeb poskytovaných agenturou CzechTrade

#### Daně a pojištění:

- pokračovat v započatých reformách, zejména snížení daňové zátěže u podnikatelů
- stanovení záloh na daně dle aktuálních hospodářských výsledků, nikoliv na základě výsledků z předchozího roku
- zdanění produktů z ropných produktů a derivátů na minimální úrovni, která se slučuje s limity uvedenými v evropské směrnici pro zdaňování vybraných výrobků (nafta, topné oleje a benzíny)

#### Politická a sociální oblast:

- omezit tlaky na růst mezd ve všech sférách

#### Přehodnotit a odložit některé environmentální záměry EU:

- například odložit účinnost opatření pro nakládání s chemickými látkami „Reach“

### MINISTERSTVO FINANCÍ

- převedení rezervních fondů ministerstev do příjmů rozpočtu. Celkový objem těchto rezerv je 40 miliard korun. Části těchto prostředků byly posílány oblast rozvoje venkova, oblast vysokého školství a prostředky Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu. Zbýlých 31 miliard korun vláda využije na nížení schodku rozpočtu.
- jednotlivá ministerstva nesmějí 5 procent naplánovaných výdajů utratit a musí je nechat jako rezervu pro nenadálé události, které se kvůli krizi mohou objevit.
- motivovat investory investičními pobídkami, zejména technicky náročné profese

